National Library of Israel

Doar Hayom - דאר היום, 19.12.1924, page 4

מבעד למסוה

(שטורים בהסתכלות)

בקש עזמות לישב בשלוה במר־שבות שומרון כדי לשכח שם את משפטו הקשה, והנה קפץ עליו רוגזה של ה„שין" במאמרו של „ראש" דאר־היום. כשעה שלמה ישבתי משכים ומשתומם ושאלתי לנפשי: רבש"ע! עכשיו שישנן ברוך־השם שאלות כ"כ חשו־בות כשביתות המורים, למשל, ועוד שערו־ריות רועשות ושונות, מה ראה ל„שין" זו, שהקדיש לה מאמר ראשי ושלם בערב שבת־קדש שעברה? והשנית, לאחר שפשפשתי בו ומשמשתי בו (בלומר במאמר) בששים ושש פעמים, לא יכלתי להבין בשום אופן מפני מה נשפכה כל חמתו דוקא על האות האומללה הזו ולא למשל על האות המטאר־שרה ממנה „פא" או על אות אחרת מכף־בית האותיות של אורי צבי גרינברג (הרי לך שם מאושר ומשולש בלי כל „שין"!) ב„סדנו"?

ולא זאת אלא שהעיז לבמבם לי ע"י השח־רחוק שלו פקודה נמרצה וגזר עלי גזרת בן־אב שלא אהין להשתמש באות „שרקנית" זו בשעורי זה, ולמען־השם, שלא אהין חס־ושלום ל־השתמש ואפילו בקוצה של שין אחת, בבחינת בל־יראה ובל ישמע בערב־שבת זו, פתח־שין: שא! וחשבתי בלבי: בני־אפרים נהרגו בזמנם על ה„שין", שאמרו „סבלת" במקום „שבלת" ובני־יהודה הורגים עכשיו את ה„שין" „עצמה"... ואולם מה לא יעשה יהודי שכמותו בשביל פרנסה, ביחוד לאחר שש של במחילה עשרים וחמשה שקל חוץ מהוצאות המשפט? והשתדלתי בכל כחי לשמע אל הגזרה שירדה משמי ה„שולל" וחטה, כמו להכעיש, השתערו הפעם על ה„בחור הזעצעער" שלנו כל ה„שינים" בשפע אל־שני הקוקא בכל שורה ושורה כפי שאתם רואים, לקיים מה שנאמר: „ו ש נ נ ת ם לבניכם ולקוראיכם". בקשתי איפוא שטוחה לפניכם, רבותי, שבקראכם את שעורי זה ובפגשכם בדרככם את ה„שי־נים" המשוננות, אל תימינו אלא תשמאילו, שהרי בימינו אלה כל המשמאיל בעוד מועד הרי זה משובח, וממשלתנו הציונית והועד־לאומית הלא תוכיח!...

אלא שהוסמני לסמם הטוב של האנסים המפורסמים סלנו, סקרה להם אפון וכנסה השין בתוכם, דרך מסל: פרפישור סין, סלום, אוסיסקין, המסורר סל"ג ספב זה עכסיו, בלומר: עתה, ירושלימה. וביחוד מה נעשה בתסבי סעודנו ב„ער־הסירים"? אפסר סיעסו גם הם כמו מוסוליני בשעתו. מה עשה? הו שמע היהודי הוא, כידוע לכלכם, מ ש ה ל י, אלא שיחיד אחר ראיונו הפפורסם עם בן־אבי נעשה משה' לי למוסה' לי, ומוסה' לי יחיד למוסוליני, כמו אצל שלום־עליכם ממש: יצחק הוא איציק, ואיציק הוא אייזיק, ואייזיק הוא אלטר...

וביחוד, צר לי על המלה „שלום", שנתחבבה כ"כ על הגויים ושסו"ם היא המלה היחידה המאחדת אותנו כאן ועכשיו יאמרו: שלום, שלום ואין שלום!.. והלא ספרתי לכם פעם, כמדומני, שמכל ריגוליטו העברית הבין הקונסול האמריקני — כך הוא אמר בעצמו — רק מלה אחת „שלום"! ומה אמר לכם, רבותי? — אינו מקנא כלל בגוליגקין, יוצר האופירה העברית, שהחליט בנראה להשבית את ה„שלום" שנזכר שמנה־עשרה פעמים בריגליטו, וזיוריני שלנו יהפך לחזן ממש, כאברהם צבי בזמנו, וישיר על הבמה: „לאדוני, לאדוני!" כמו, להבדיל, בימים־נוראים ובשלש־עשרה מדות בחורבה... והגברת מסט תענה לעכתו בעברית של ת"א ובנעם קולה: „אד־דיו"...

* * *

ועכשיו, שנפטרנו ב"ה מהאות ה„ארו־חה" הזו, וזכינו „לפונקטשור" (נקוב בלע"ז) הששי באוטומוביל שלנו, יכל אני לגמר את שעורי זה ולמסר לכם בסודי־סודות את נוסח המכתב שערכתי יחד עם שכנתי בנסיעה, בחפזון ועל רגל אחת (לא שלי!) לאחי בצרה אשר באמריקה.

וזהו הנוסח, ככתבו וכלשונו ממש:

„לאחיי ר' מנחם מנדל ביילים

„לאדוני" (לפנים: שלום) וברכה!

הלא ידעת אם לא שמעת ע"י ה„דקיב הציהוני" בירושלם וה„ארץ" בת"א ע"א משפטי עם השמנה של רומי, שהוא דומה בכללו למשפטך אותה עם הסינור הרוסי, אלא ששם אצלך נתקיים הפסוק: הם קטיגור נוצרי וקח סניגור יהודי, ואצלי, כלומר: בביתנו הלאומי נהפך הוא — המאשים היה מאחב"י והמצדיק היה דוקא מחסידי אר־מות העולם.. ועוד זאת: בעלילה שלך יצאת לפחות א ת ה זכאי וכלל ישראל נשאר חייב, ובקיבוב דא"י — כלנו חייבים.

מילא, היסורים שהיו לי, לא־עליכם, שם בשבתי שני ימים בלול עם בן־אב"י — הן מי יוכל לדעת ולהרגיש אותם כמוך, הא? ואת „התענוג" הגדול ששבעה נפשי ביחוד בין כסא לעשור, כלומר: בין יום המשפט ויום הדין — הריני מוחל: אתה יודע למי! מחמת שידעתי והרגשתי היטב כי נתחזקו הקטרוגים ונתגברה הדלטוריה ר"ל שם בפמליא של מעלה, וכל מה שיש בשמים יש בארץ, ורק ברגע האחרון כמעט היתה שעת־רחמים ונתגלגלה עלי זכותם של תל־מידי ותלמידותי המיחלים לאמרי פי ומצפים לעש"ק, ונתבטל ב"ה הגזרה של הר־גדיא, דזבין אבא בעשרים וחמשה זוזי.. ובהגיע תור עזמות לשלם את הקנס עמדו מסביבנו שני מלאכי־חבלה מבודדים, כשני שושביניו ממש, והובילו אותנו אחר כבוד כשני חתנים שיצאו משבכתם כדי לשלשל את הנדוניא במזומנים ולאלתר ורמזו לנו בשפשוף האגודל על גבי אצבעם על המטבעות כלומר: „קעש" בלשונם, ו„האט מאסאר" מלע"ז — הכל עפ"י החק העותמני. ואני חשבתי לתומי כי אחד מתלמידי הרבים יקפץ מיד, יסיר ידו מעל לבו ויכניסנה עמוק לתוך כיסו ויאמר: הרי לכם 25 פונט בעד רבנו ר' עזמות, כמו שעשו ידידי ה„פלסטין" במש־כמו עם אכרי הורה, שמיד לאחר פסק־דין של המשים פונט, קפץ אחד מהם ושלם מביסו במזומנים ממש חמש עשריות של פונטים מצריים! — ולו רק למראית־עין ולשם מחוג יפה בלבד.. בקצור, מה אמר ומה אספר לך ר' ביילים חברי? — ר' עז־מות אמר לי: אין איש, וישתדל להיות איש, ויולך מבנק לבנק ומקפת־הלואה לקפת־מלוה להשיג גמילות־חסד לזמן קצר, עד ששלמתי במחילה את ה„כה'ער", טבין ותקילין, חוץ מהוצ"ק, כרי לקיים מה שנאמר: — — — — — — — — — — — — (שבנתי הטובה בנסיעתי העיתה לי בעוד מועד כי אין אנחנו באירופה אלא בארצות המזרח וע"כ צויתי ל„בחור הזעצעער" עפ"י עצתה, כמובן, למלא לע"ע את חסרונכם במקום הזה בקוים...)

ואם לא תפרסם את הדבר ב„פיפרס" שלכם שם באמריקה, אגלה לך סוד קטן — חרפה ממש לספר אפילו לחברים כמותנו! — שער בנפשך, למחרת יום המשפט נת־פרץ לחדרי אחד מה„חסידים" הכי גלהבים שלי, בעל־בית הגון ובעל־יכלת חומרית, כמו שאומר בן־צבי, וברך עלי בקול רם: ברוך מתיר אסורים! תפש את ידי והניע אותה עד כדי להסירה מתוך עצמותיה ר"ל, ובהת־גלות הלב ממש ספר לי ברמעות במעט כי בזמן האחרון נדדה שנתו מרוב דאגה לעז־מות. — „הן זהו — כך קרא בהתרגשות — מעשה ב י י ל י ם ממש. מה אני אומר־? ענין דרייפוס השני!" ואגב ספר לי כי אנשי בית־המדרש שלהם, שאינם קונים את „דאר היום" אלא מע"ש לע"ש, מוכנים ומזומנים להקריב את עצמם בעד עזמות, שייך לומר?" ואני — למה אבהר? — ישבתי ונהניתי לשמע מקצת שבחי בפני, ובעידנא דריתחא שלו התקרבתי לאט לאט אל ידידי זה הנאמן ונסיתי למשש את דפקו קצת ולראות אם הוא מוכן לעזור לי אולי בדבר ההלואה שלי להשלום הקנס והסינגוריה ובשעת־מעשה חבטתי, כלומר שט, לתוך הספר, וכשהרימותי את עיני אחר רגעים מספר מצאתי את הכסא ריק לפני — ו„חילד איננו" ו„החסיד" שלי נעלם עד היום הזה!...

טרדון אני, ידידי, כפי שאתה רואה בענינים כאלה, והיות שאתה ברר־מזל וברר־הני יותר ממני בזה וכפי מה ששמעתי מפי יודעי דבר וגם קראתי בעתונים שלכם, הצלחת ב"ה בעסק ונסעת בלוית גבאי אמרי־קני מעיר לעיר לקבץ על יד מאת ה„יאהר־דים" ורכשת לך גם בית־דפוס, ע"כ החלטתי לפנות אליך בהצעה ממשית להכנס עמי ב ש ו ת פ ו ת ולקבץ גם בשבילי איזה דולרים ע"י יסוד קרן־עזמות כמו שנוסדה קרן־ביילים, אבל באפן שלא יתנגחו הלילה הקרנים האלו שם כמו קרן־היסוד וקרן־הקימת בארצנו, ובתנאי מפורש שישאר לי חוץ מהוצאות המשפט גם מעט כסף לבנין בית ביורושלם כמו ביתך בתל־אביב... מצדי, הנני מתחייב לותר לך עשרים עד עשרים־וחמשה למאה „קומיסיון" מהחכנסה הנתנה של הקרן שלי —

ובשעת־הצרך מכון הנני גם לקבל עלי שלי־חות מקרן־היסוד לאמריקה על חשבון והחס־הדרות כמובן, כדרך כל עסקינו האודטאים. (אגב, כבר החילותי להכין מאמרי תהלה לויצמן!...)

וביחוד מקנא אני בפרסום הגדול שלך, בשם שמקנא „הברי" האמריקאי בת"א, ולפיכך ההלטתי בנפשי לצאת בעקבותיך: ראשית תבמה, נדרתי את הפפ"ד שלי עם כל הקטגוריה והסנגוריה ואפילו את ה„פס־קווילים" נגדי בעתון התל־אביבי לקרן־היסוד כשם שאתה נדבת את התיק שלך לירושת עולם לקרן־הנאלה, למען ידע דור אחרון... והשנית, ההלטתי להציע מיד בחזיתי מנסי־עתי בגליל, שיקרא אחד מרחובות ירושלם בשם רחוב „שמטרלינג" כשם שקראו בתל־אביב רחוב „גרוזנברג" על שם הסינגור שלך.

ומהמת שהנהג שלי הספיק כבר לתקן את ה„פונקטשור" הששי של המכונית, הנני ממהר לסיים את מכתבי זה בתקוה שבטח תקבל את הצעתי המעשית הזו ושאני אקבל ממך תשובה מידית וקצרה בצורת שיקים גדולים וארוכים.

ולע"ע היה „לאדוני", כלומר: שלום,

בבוכת אחים לצרה

עש־מוה*)

---

*) קרי: עזמות, טעות ה„בחור הזעצעער"

— המערכת.